

Poliittinen suuntautuminen ja kulutusasenteet

Aki Koivula, Pekka Räsänen ja Arttu Saarinen

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksessa tarkastellaan sitä, miten suomalaisten poliittinen suuntautuminen on yhteydessä heidän kulutusasenteisiinsa. Suomen puoluekenttä on muuttunut vuosikymmenen aikana voimakkaasti. Eri puolueiden kannatus perustuu nykyään yhä moninaisimpiin tekijöihin yhteiskunnallisen aseman synnyttämien intressien ja arvojen lisäksi. Voidaankin ajatella, että puolueiden kannattajilla on erilaisia pääomia ja resursseja, jotka puolestaan ilmenevät kannattajien kulutusasenteista. Hyödyntämällä vuonna 2014 kerättyä väestötasoa edustavaa mielipidekyselyä (N=1351) tutkimuksessa osoitetaan, että poliittisella suuntautumisella on itsenäistä selitysvoimaa tarkasteltaessa kulutusasenteita. Eri puolueiden kannattajat eroavat toisistaan erityisesti tarkasteltaessa kulttuuriin ja sivistykseen sekä viihteeseen ja vapaa-aikaan liittyviä kulutusasenteita. Tulosten mukaan kokoomukseen samastuvat identifioivat itsensä kulutusmyönteisimmiksi kuin muiden puolueiden kannattajat. Sen sijaan vasemmistoliittoon ja vihreisiin samastuvien kulutusasenteissa havaittiin voimakkainta vaihtelua kulutuskohteesta riippuen. Etenkin vasemmistoliittoon samastuvat erottuvat, he kuluttavat oman arvionsa mukaan keskimääräistä enemmän sivistykseen ja kulttuuriin, vaikka kuluttaminen on muuten kohtalaisen vähäistä.

JOHDANTO

Kulutus on korostuneessa asemassa nykyisessä postmodernissa yhteiskunnassa ollen keskeinen osa identiteettiämme (esim. Firat ym. 2003; Featherstone 2007). Kulutusmahdollisuuksia voidaan pitää taloudellisiin resursseihin verrattavina rakenteellisina olosuhdetekijöinä, jotka mahdollistavat yhteiskunnallisen eriarvoisuuden arvioinnin (esim. Rowntree 1901; Goldstein 1960; Niemelä 2005). Esimerkiksi eri kulutushyödykkeiden avulla on mahdollista estimoida vähimmäiskulutuksen määriä samalla tavalla kuin minimitoimeentulon tasojen kohdalla. Yksilöiden elämäntavat ja -tyylit ovat laajasti yhteydessä kulutukseen (vrt. Bourdieu 1984; Featherstone 2007; Räsänen 2003). Kulutus onkin perinteisesti ollut yksi keskeisimmistä tavoista viestiä, minkälainen vaikutelma itsestä halutaan antaa ja minkälaisiin sosiaalisiin ryhmiin halutaan kiinnittyä sekä minkälaisista ryhmistä halutaan erottautua (esim. Bourdieu 1986; Veblen 1992/1899).

Poliittiset puolueet ajavat eri ihmisryhmien intressejä, jotka ilmenevät myös kannattajien kulutusvalinnoissa. Erilaisilla parlamentaarisen politiikan päätöksillä, kuten veropolitiikalla tai tulonsiirroilla, on merkittävä vaikutus yksilöiden kulutuskäyttäytymiseen ja -mahdollisuuksiin (esim. Riihelä 2010). Ihmiset myös valitsevat mielellään sen poliittisen puolueen, johon he samastuvat omilla elämänvalinnoillaan (esim. Goren 2005; Greene 2004). Moni muistaa esimerkiksi vuoden 2011 eduskuntavaalien alla, miten perussuomalaiset vaativat yhteiskunnan tuen lopettamista postmodernilta nykytaiteelta. Vaatimus kertoo todennäköisesti ainakin siitä, että puolueen jäsenten keskuudessa korkeakulttuurin kulutukseen suhtaudutaan kohtalaisen kriittisesti. Esimerkiksi tästä näkökulmasta on mielenkiintoista tarkastella eri puolueiden kannattajien asenteita kulutusta kohtaan.

Max Weberin mukaan yksilön yhteiskunnallinen asema rakentui kolmen eri osatekijän varaan, jotka olivat luokka, status ja puolue (Weber 1920/2009: 181–182). Weberille puolue oli ennen muuta yhteiskunnallisen vaikutusvallan ilmentymä, joka oli luokka- ja statusasemista irrallinen ulottuvuus eli itsenäinen yksilöiden toimintaa selittävä tekijä. Klassisista juuristaan huolimatta puoluesidonnaisuus ei ole ollut kovin suosittu tutkimuskohde sosiaalitieteissä, etenkin yksilöiden toimintaan vaikuttavana taustatekijänä. Tämä on sinällään yllättävää, koska puoluesidonnaisuuden ja muun toiminnan välistä yhteyttä hyödynnetään paljon muissa tutkimusasetelmissä. Esimerkiksi äänestyskäyttäytymistä on jo pitkään tarkasteltu äänestäjien sosiaalisen taustan ja verkostojen avulla (esim. Berelson ym. 1954; Knoke 1990; Nieuwbeerta & De Graaf 1999; Verba ym. 2005; Martikainen ym. 2005; Persson ym. 2013).

Kirjallisuudessa on esitetty, etteivät ihmiset ole enää siinä määrin kiinnostuneita puoluepolitiikasta kuin aikaisemmin (Dalton 2002:19; Whiteley 2011: 22). Tämä näyttäisi pitävän paikkansa osittain myös Suomessa, jossa puolueiden jäsenmäärät laskevat koko ajan ja yli neljännes äänioikeutetuista on jo pitkään jättänyt äänestämättä eduskuntavaaleissa (ks. tarkemmin Borg 2015). Presidentin valtaoikeuksien kaventuminen ja hallituksen sekä eduskunnan päätöksentekovastuun laajentuminen ovat kuitenkin lisänneet suomalaisten puolueiden poliittista valtaa kahdenkymmenen viime vuoden aikana (Paloheimo & Raunio 2008). Parlamentaarinen poliittinen järjestelmä on siis edelleen tärkein yhteiskunnallinen päätöksentekoareena, vaikka muut yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet, kuten suora kansalaistoiminta, ovatkin lisääntyneet (esim. Kestilä-Kekkonen 2013).

Väestötason mielipidetutkimuksissa on sinänsä käsitelty kohtalaisen paljon poliittista suuntautumista (esim. Forma 1999; Kallio 2010; Kallio ym. 2015). Poliittinen kanta mainitaan yhteiskunnallisia mielipiteitä selittävänä tekijänä useammassa niin kotimaisessa (esim. Kallio 2010) kuin ulkomaisessakin tutkimuksessa (esim. Jæger 2008). Aikaisempaa empiiristä tutkimusta ei ole kuitenkaan siitä, miten poliittinen suuntautuminen on yhteydessä suomalaisten kulutusasenteisiin. Tämä on yllättävää, koska kuluttajuuteen liittyvät kysymykset ovat toistuvasti esillä esimerkiksi parlamentarisessa lainsäädäntötyössä. Useissa jälkiteollista yhteiskuntaa koskevissa keskusteluissa poliittiset intressit myös ymmärretään kulutusvalintoihin kytkeytyvinä asioina (esim. Stolle & Micheletti 2013). Ulkomaisissa tutkimuksissa on lisäksi muutama esimerkki asetelmista, joilla on osoitettu poliittisen suuntautumisen se-

littävän yksilöiden kulutus- ja elämäntapavalintoja, etenkin ekologista ta-
loutta ja ympäristöystävällisiä kulutusvalintoja tarkasteltaessa (Gilg ym.
2005; Neumayer 2004).

Ennen empiiriseen analyysiin siirtymistä käymme läpi suomalaisen poliittisen
järjestelmän olennaisia piirteitä erityisesti puoluekannatuksen väestöryhmit-
täisen jakaantumisen näkökulmasta. Arvioimme puolueiden kannatukseen
vaikuttavia sosioekonomisia ja sosiodemografisia tekijöitä aikaisemman tut-
kimuksen valossa. Esitämme myös tutkimustuloksia puolueiden kannattajien
eriävistä väestötason mielipiteistä, jotka pohjustavat tarkasteluamme puolu-
eista yksilön toimintaa ja asenteita selittävinä tekijöinä. Ne myös osoittavat,
että puolueiden kannattajien muodostamisessa sosiaalisissa viiteryhmissä ta-
pahtuu erilaisten pääomien kasaantumista, mikä osaltaan voi vaikuttaa esi-
merkiksi maun kautta yksilöiden kulutuskäyttäytymiseen (vrt. Bourdieu
1986).

Olemme kiinnostuneita siitä, näkyvätkö puolueiden kannatuksen väestöryh-
mittäiset jakolinjat myös kulutusasenteissa. Hyödynnämme empiirisessä
analyysissä vuonna 2014 Suomessa kerättyä väestökyselyä (N=1351). Tar-
kastelemme poliittista suuntautumista vastaajien puoluesamastumisen pe-
rusteella. Mittarin avulla pääsemme lähelle yksittäisten puolueiden kannatta-
jia, minkä vuoksi pystymme antamaan puolueiden kannattajien kulutusasen-
teiden lisäksi konkreettista tietoa heidän sosiodemografisista profiileista. Em-
piirisen analyysin jälkeen keskustelemme puolueiden välisistä jakolinjoista ja
kehittelemme tulostemme perusteella ”weberiläistä” ajatusta siitä, että puo-
luesamastuminen toimii sosioekonomisen aseman ja muiden sosiodemogra-
fisten tekijöiden ohella yhtenä sosiaalisena viiteryhmänä (verkostona), joka
selittää yksilöiden kulutusasenteita.

SUOMALAISTEN PUOLUEIDEN KANNATTAJIEN VÄLISET JAKOLINJAT

Suomessa poliittinen päätöksentekokoneisto perustuu muiden Pohjoismaiden
tavoin monipuoluejärjestelmään. Yhteistä kaikille Pohjoismaille on myös ää-
nestyskäyttäytymisen vahva yhteys yksilön yhteiskunnalliseen luokka-ase-
maan (Heidar 2004; Kangas 1986). Valenin ja Rokkanin (1974) perinteisen
kolmijaon mukaan vasemmisto edustaa työntekijäryhmien intressejä, kes-
kusta maatalousväestöä ja oikeisto elinkeinoelämän intressejä. Arvokysy-
mysten korostumisesta huolimatta tuoreet analyysit ovat osoittaneet, että
taloudellisiin intresseihin perustuva kolmijako on edelleen nähtävissä Suo-
messa: kokoomus edustaa ylempiä toimihenkilöitä sekä yrittäjiä, keskusta
maaseudulla asuvia ja vasemmistopuolueet työntekijäasemassa olevia (Borg
ym. 2015: 46-47; Koivula ym. 2015b; Paloheimo 2014; Westinen 2015).

Uudenlaisia, hivenen epäselvempiä intressejä edustavat suomalaisessa puo-
luekentässä vihreät ja perussuomalaiset. Esimerkiksi perussuomalaisten
osalta ei ole mahdollista suoraan arvioida puolueen yhteyksiä joihinkin intres-
siryhmiin (Rahkonen 2011). Heidän vaalikannatuksen on osoitettu koostuvan
sekä maaseudulla asuvien että työväestön äänistä (Borg ym. 2015: 46-47;
Grönlund & Westinen 2012; Sundberg 2008: 79; Westinen 2015). Myöskään

vihreiden osalta ei uudempana puolueena ole löydettävissä perinteistä taloudellisiin intressiryhmiin samastumista (ks. Mickelsson 2007: 252–258; Paloheimo 2014). Vihreät ovat kokoomuksen kannattajien ohella korkeammin koulutettuja, ylemmissä toimihenkilöammateissa työskenteleviä ja kaupunkien keskustoissa asuvia (Borg ym. 2015; Koivula ym. 2015b; Grönlund & Westinen 2012).

Useissa kirjoituksissa yhteiskunnallisen luokka-aseman merkityksen on nähty vähenevän vähitellen poliittisen suuntautumisen taustalla (esim. Heidar 2004; Goren 2005; Grönlund & Westinen 2012). Uudenlaiset jakolinjat ovat yhä korostuneemmassa asemassa ja ne perustuvat erilaisille elämäntyyille ja -arvoille. Tuoreiden tutkimusten mukaan arvokysymykset jakavatkin puolueiden kannattajia yhä enemmän erilaisiin blokkeihin (Apunen ym. 2015: 27; Kallio ym. 2015). Konkreettisesti tämä näkyi esimerkiksi siinä keskustelussa, jota käytiin viime eduskuntavaalien jälkeen niin sanotuista punasinivihkerupusta (Mahlamäki 2015; Oksanen 2015; Pullinen 2015).

Tiedämme aiemman tutkimuksen perusteella, että kokoomuksen kannattajien tulot ovat selvästi muita puolueita korkeammat ja perussuomalaisten tulot ovat taas keskimääräistä kansalaista alhaisemmat (esim. Koivula ym. 2015b; Westinen 2015). Koska kannattajaryhmät ovat keskenään tulorakenteeltaan erilaisia, eri puolueiden kannattajat kokevat monia asioita eri tavoin.

Tarkasteltaessa kannatuslukujen väestöryhmittäistä jakaantumista esimerkiksi hyvinvointivaltiota koskevissa näkemyksissä kuitenkin havaitaan, että tulot tai koulutus eivät yksin jäsennä puolueiden kannatusta (esim. EVAn kansallinen asennetutkimus 2015; Kallio 2010). Voidaan väittää, että eri puolueiden kannattajat eroavat toisistaan voimakkaasti arvo- ja asennemaailmaltaan. On siis mahdollista, että poliittinen kanta erottelee yksilöitä myös kulutuksen osalta.

Yksilöiden kulutukseen vaikuttavat monet rakenteelliset tekijät, joiden tausta on parlamentaarisen politiikan päätöksissä (Firat & Dholakia 2003: 58). Esimerkiksi kulutuksen verottamisella on erilainen tulonjakovaikutus kuin työn verottamisella (esim. Riihelä 2010). Eri puolueet ovat perinteisesti ajaneet toisistaan poikkeavaa veropolitiikkaa. Esimerkiksi poliittinen oikeisto on ajanut vasemmistoa maltillisempaa tuloveroastetta ja pyrkinyt kohdistamaan verotusta kulutukseen. Poliittinen suuntautuminen tarjoaa tältä osin tarttumapinnan myös yksilöiden omien kulutusasenteiden arviointiin.

TUTKIMUSASETELMA

Empiirisessä analyysissä olemme kiinnostuneita siitä, näkyvätkö puolueiden kannattajien muodostamat jakolinjat myös arkipäivän valintojen ja tottumusten eriytymisenä. Esitämme seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Miten vastaajan poliittinen suuntautuminen on yhteydessä itsearvioituun kulutukseen?
2. Millaisia eroja puolueiden kannattajien välillä on itsearvioidun kulutuksen eri osa-alueilla?

Tutkimusaineistona käytetään Turun yliopistossa kerättyä Suomi 2014 -kyselyaineistoa (n=1351). Tämä kulutus- ja elämäntapoja tiedusteleva kysely lähetettiin 3000:lle satunnaisesti poimitulle suomenkieliselle 18–74-vuotiaalle loppukesästä 2014. Vastaajilla oli mahdollisuus vastata kyselyyn joko paperi- tai verkkolomakkeella. Aineisto edustaa verrattain hyvin otoksen perusjoukkoa ja muuttujakohtainen kato on hyvin pieni. Väestötason postikyselyille tavanomaisen matala vastausprosentti (46 %) aiheuttaa kuitenkin pientä vinoutta aineiston sukupuoli- ja ikäjakaumassa, mikä on huomioitu hyödyntämällä väestötietojen perusteella laskettua painokerroinmuuttujaa (ks. Koivula ym. 2015a).

Tarkastelemme poliittista suuntautumista vastaajien kokeman tärkeimmän puolueen perusteella. Alkuperäinen kysymys esitettiin vastaajille seuraavasti: ”Minkä puolueen koet itsellesi tärkeimmäksi? (Valitse vain yksi)”. Vastaajille annettiin vaihtoehtoisiksi kahdeksan suurinta eduskuntapuoluetta ja sen lisäksi mahdollisuus vastata jokin muu puolue avovastauksena (Koivula ym. 2015a.)

Suomalaisissa tutkimuksissa poliittista suuntautumista on mitattu monin eri tavoin. Yksi tavallinen tapa väestötason kyselyissä on ollut kysyä vastaajan poliittista suuntautumista kymmenportaisella asteikolla, jossa 0 viittaa vasemmistoon ja 10 oikeistoon (ks. Forma 1999; Forma ym. 2007; Kallio 2010). Kyseisen mittarin käyttö suomalaisen monipuoluejärjestelmän analysoinnissa on hankalaa, koska esimerkiksi perussuomalaisten ja vihreiden sijoittaminen kyseiselle akselille on ongelmallista. Puoluekantaa olisi toki voitu tarkastella lisäksi kysymällä, mitä puoluetta vastaaja äänestäisi nyt tai on äänestänyt viimeksi. Tähän liittyen yksi keskeinen riski olisi ollut aineiston kysymyskohtainen vinoutuminen paitsi ajankohdan myös iän perusteella. Aikaisemmassa tutkimuksessa on osoitettu, että äänestämisen normi on voimakkaampi vanhemmissa ikäryhmissä, kun taas nuorille se on ennen kaikkea yksi kansalaisosallistumisen muodoista (Kestilä-Kekkonen 2009; Wass 2007).

Käyttämämme mittari kuvaa vastaajien puoluesamastumista. Vastaavalla mittarilla on käytetty paljon äänestyskäyttäytymistä tarkastelevassa tutkimuksessa (Campbell ym. 1960; Paloheimo 2003; Papageorgiou 2011). Empiiristen tutkimusten perusteella puolueisiin samastuvien on osoitettu olevan aktiivisempia äänestäjiä (Paloheimo 2003), ja puoluesamastumisella on havaittu olevan voimakas yhteys myös lopulliseen äänestyspäätökseen (esim. Papageorgiou 2011: 212). Siinä missä äänestämiskäyttäytymistä tiedustelevan kysymyksen voidaan ajatella olevan vahvasti hetkellisestä poliittisesta tilanteesta riippuvainen, puoluesamastumisen mittari tarjoaa pysyvämpää ideologiaa ja identifioitumista kuvaavan indikaattorin. Samastuminen voi perustua moniin erilaisiin tekijöihin, kuten esimerkiksi lapsuuden kodissa omaksettuihin arvoihin tai aikuisiässä kehittyneeseen ryhmäsamastumiseen (Paloheimo 2003: 175).

Taulukko 1. Suomalaisille tärkeimmät puolueet puoluesamastumisen perusteella 2014

Puolue	n	%	%*
Kokoomus	243	19,4	19,4
Keskusta	231	18,4	17,5
Perussuomalaiset	204	16,3	17,9
SDP	221	17,6	16,3
Vihreät	140	11,2	12,3
Vasemmistoliitto	67	5,3	5,3
Ruotsalainen kansanpuolue	11	0,9	0,7
Suomen Kristillisdemokraatit	33	2,6	2,4
Jokin muu	104	8,3	8,2
Yhteensä	1254		

*painokorjattu osuus

Taulukossa 1 on esitetty vastaajille tärkeimmät puolueet ilman painokorjausta sekä korjauksen kanssa. Painokorjausten jälkeen puolueiden voima-suhteet vastaavat suhteellisen hyvin kyselyn jälkeisiä eduskuntavaaleja (2015). Neljä nykyisen eduskunnan suurinta puoluetta eli keskusta, kokoomus, perussuomalaiset ja sosiaalidemokraatit koetaan myös kyselyn perusteella useimmiten tärkeimmiksi puolueiksi. Merkittävin vaalituloksista poikkeava ero voidaan havaita vihreiden ja vasemmistoliiton suosion välillä. Viime vuosikymmenien vaaleissa puolueet ovat keränneet lähes yhtä suuria äänimääriä, mutta kyselyssä vihreät on koettu selkeästi useammin tärkeämmäksi puolueeksi kuin vasemmistoliitto. Ruotsalaiseen kansanpuolueeseen ja kristillisdemokraatteihin samastuvien määrät ovat valitettavan pieniä jatkoanalyysien kannalta. Sen vuoksi keskitymme analyyseissä kuuteen suurimpaan puolueeseen.

Tarkastelemme kulutusta vastaajan koetun rahankäytön perusteella. Alkuperäisessä kysymyksessä vastaajat arvioivat kulutuksensa painottumista keskiarvokuluttajaan nähden viisiportaisella asteikolla (1= ”kuluttaa paljon vähemmän” ja 5= ”kuluttaa paljon enemmän” keskiarvokuluttajaan nähden). Käytettyä mittaria on perusteltu sillä, että vertaus ”keskiarvokuluttajaan” tarjoaa kaikille vastaajille mahdollisimman yhdenmukaisen referenssiryhmän ja se mittaa näin ollen vastaajan kokemaa kuluttajaidentiteettiä (vrt. Räsänen 2000: 234; Sarpila 2012: 60; Wilska 2002). Tällä tavalla se kytkeytyy kulutustutkimuksen keskeiseen kysymykseen siitä, missä määrin oman toiminnan identifiointi jonkin (kulttuurisesti) sisäistetyn viiteryhmän kautta kykenee jäsentämään oman toiminnan vaihtelua eri elämänalueilla. Mittarin on osoitettu toimivan suhteellisen hyvin sekä väestöryhmittäisessä että koko väestöä koskevassa tarkastelussa (Wilska 2005: 70).

Tarkasteltaviksi kulutusasenteiksi valitsimme yhteensä 20 muuttujaa, jotka esitetään taulukossa 2. Nämä muuttujat sisältävät empiirisessä kulutustutkimuksessa perinteisesti välttämättöminä pidettyjä kulutuskohteita, kuten ruoka ja asuminen. Joitakin kohteista voidaan pitää puolestaan valinnaista ja

luksuskulutusta edustavina, kuten vapaa-ajanmatkailua ja alkoholia. Tarkasteltaessa muutamaa irrallista muuttujaa ei voida tehdä kovin mielekkäitä tulkintoja siitä, miten puoluesamaistuminen selittää kulutusasenteita, koska yksittäisiin muuttujiin perustuvien mittareiden validiteetti ei tunnetusti ole erityisen hyvä. Yksi tapa parantaa mittareiden luotettavuutta on summata useampi samankaltaisia asioita mittaava muuttuja. Paremman validiteetin lisäksi summamuuttajat tarjoavat mahdollisuuden tarkastella asioita isompina kokonaisuuksina. Yleinen tapa sosiaalitieteissä on muodostaa summamuuttujia mielekkään teoreettisen viitekehyksen perusteella ja esimerkiksi pääkomponenttianalyysillä, joka muodostaa yksittäisistä muuttujista keskenään korreloimattomia muuttujakokonaisuuksia (Tabachnick & Fidell 2001: 610).

Taulukko 2. Vastaajien kulutuksen painottuminen eri kohteisiin "keskiarvokuluttajaan" nähden. (1= kuluttaa paljon vähemmän; 5= kuluttaa paljon enemmän)

Kulutuskohde	n	Keskiarvo	Keskihajonta
Alkoholi	1338	2,15	1,04
Asuminen	1343	2,90	0,93
Elokuvat	1332	1,82	0,94
Hemmottelu	1339	2,39	1,02
Huvittelu	1337	2,32	0,99
Kauneudenhoito	1330	1,91	0,93
Kirjallisuus	1339	2,25	1,02
Kotitalouspalvelut	1314	1,54	0,86
Kulttuuri	1333	2,20	1,06
Lastentarvikkeet	1295	1,76	1,06
Liikenne	1331	2,71	1,07
Liikunta	1339	2,64	1,05
Matkailu	1336	2,64	1,17
Opiskelu	1329	2,01	1,03
Ruoka	1346	2,93	0,85
Sisustus	1337	2,03	0,97
Terveysahoito	1340	2,51	0,94
Tietoliikenne	1340	2,51	0,90
Vaatteet	1336	2,29	0,92
Viihde-elektronikka	1334	2,23	0,97

Imputoimme puuttuvat havainnot muuttujakohtaisilla keskiarvoilla ja muodostimme muuttujien pohjalta rotatoidun (Varimax) pääkomponenttiratkaisun, joka on esitetty taulukossa 3. Arvioimme muuttujien sopivuutta eri komponentteihin eigenvalue-kertoimen, h²-luvun ja Cronbachin alfa -kertoimen perusteella. Lopullinen komponenttiratkaisu tuotti neljä keskenään korreloimatonta muuttujakokonaisuutta, jotka selittävät yhteensä 52 prosenttia muuttujakokonaisuuksien vaihtelusta. Saadaksemme aikaan parhaimman mahdollisen pääkomponenttiratkaisun jouduimme pudottamaan alkuperäisestä muuttujakokonaisuudesta lastentarvikkeisiin, liikuntaan, terveydenhoitoon, viihde-elektronikkaan ja tietoliikenteeseen viittaavat muuttujat.

Ensimmäinen ulottuvuus *ulkonäkö ja muoti* sisältää vaate-, sisustus- ja kauneudenhoitokulutukseen viittaavat muuttujat. Tunnuslukujen perusteella komponentti kuvaa suhteellisen hyvin muuttujia: kokonaisuuden selittäessä noin 16 prosenttia muuttujien vaihtelusta ja Cronbachin alfa -kertoimen ollessa 0,7. Toinen ulottuvuus sisältää muuttujat, jotka kuvaavat vastaajien asennoitumista elokuva-, kirjallisuus-, opiskelu- ja kulttuurikulutukseen. Muuttujista muodostetun komponentin *sivistys ja kulttuuri* selitysaste on noin 14 prosenttia ja Cronbachin alfa -kerroin 0,7. Kolmas ulottuvuus *viihde ja vapaa-aika* on muodostettu matkailuun, alkoholiin, huvitteluun ja hemmotteluun kuluttamiseen viittaavista muuttujista. Komponentin selitysaste on 12 prosenttia ja Cronbachin alfa 0,7. Neljäs muodostuu *arkinen kulutus* -aiheisten muuttujien pohjalta. Kotitalouspalveluihin, liikenteeseen, ruokaan ja asumiseen viittaavien kulutusmuuttujien perusteella muodostettu ulottuvuus selittää 12 prosenttia kyseisten muuttujien vaihtelusta ja Cronbachin alfa -kerroin on 0,6.

Taulukko 3. Pääkomponenttianalyysi kulutusasennemuuttujista

Kulutuskohte	<i>Ulkonäkö ja muoti</i>	<i>Sivistys ja kulttuuri</i>	<i>Viihde ja vapaa-aika</i>	<i>Arkinen kulutus</i>	h ²
Vaatteet	0,75				0,60
Sisustus	0,66				0,56
Kauneudenhoito	0,77				0,66
Elokuva		0,63			0,48
Kirjallisuus		0,67			0,56
Opiskelu		0,64			0,47
Kulttuuri		0,65			0,56
Matkailu			0,50		0,45
Alkoholi			0,78		0,65
Huvittelu			0,80		0,75
Hemmottelu			0,54		0,58
Kotitalouspalvelut				0,51	0,39
Liikenne				0,54	0,39
Ruoka				0,66	0,51
Asuminen				0,74	0,57
Selitysaste %	15,7	13,7	12,1	11,7	
Eigenvalue	4,62	1,44	1,21	1,08	
Keskiarvo (keskihajonta)	2,08 (0,74)	2,07 (0,71)	2,37(0,78)	2,52(0,60)	
Cronbach alfa	0,7	0,7	0,7	0,6	

Tarkastelemme ensin puoluekannan suoraa yhteyttä muodostettuihin mittareihin siten, että jokaista puoluetta käsitellään omana dummy-muuttujana. Käsittelemme selitettäviä kulutusmuuttujia jatkuvina, minkä vuoksi sovellamme analyysissä lineaarista pienimmän neliösumman (ordinary least squares, OLS) estimointimenetelmää. Tavoitteena on selvittää, kuinka paljon kulutusasenteita kuvaavien summamuuttujien arvot vaihtelevat, kun puoluesä-

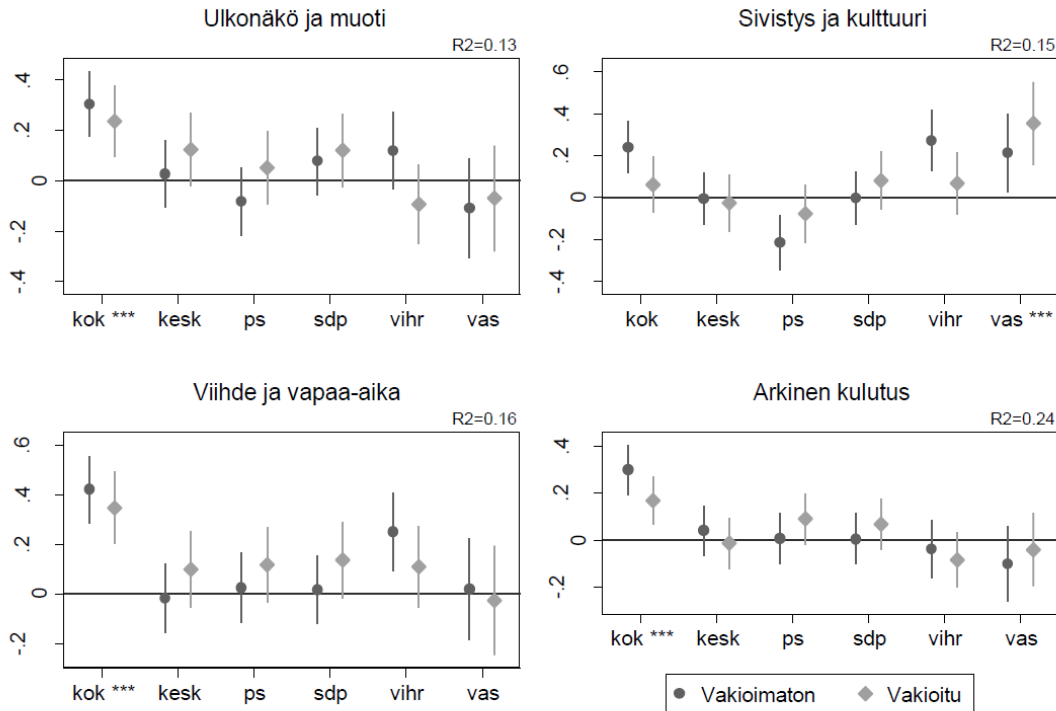
mastumista ilmaisevat arvot vaihtelevat. Tarkastelemme myös puoluesamastumisen itsenäistä selitysvoimaa vakioimalla sen vastaajan sukupuolella, asuinalueella, iällä, kotitalouden koostumuksella, työmarkkinatilanteella, koulutustasolla, ammattiasemalla ja nettotuloilla (ks. tarkemmin Liite 1). Useamman muuttujan regressiomallin avulla pyrimme eristämään taustamuuttujien vaikutuksen puoluesamastumisen ja selitettävien mittarien välisestä yhteydestä. Hyödynnämme samaa regressiomallia estimoidessamme jokaiselle puolueelle omat ennustearvot, joiden avulla pystymme vertailemaan puolueita keskenään ja antamaan mielekkäitä tulkintoja puoluekannan yhteydestä kulutusasenteisiin. Esitämme regressiokertoimet sekä ennustearvot kuvioina. Liite 2:ssa on esitetty alkuperäiset mallit, jotka sisältävät myös taustamuuttujien estimaatit.

TULOKSET

Kuviossa 1 on esitetty, miten puoluesamaistuminen selittää vastaajien kulutusasenteita. Kuviossa on sekä vakioidut että vakioimattomat yhteydet. Vakioimattomien tulosten perusteella näyttäisi siltä, että kokoomukseen samastumisella on kaikkiin kulutuskategorioiden positiivinen suora yhteys. Vakioinnin jälkeenkin kokoomukseen samaistuminen selittää kaikkia muita paitsi *sivistyksen ja kulttuurin* kulutusta. Sen sijaan keskustaan ja demareihin samastuminen ei selitä tilastollisesti vastaajien omaa arviotaan kulutuksesta minkään eri kategorian osalta.

Vakioimattomien tulosten perusteella perussuomalaisiin samaistuvat arvioivat oman kulutuksensa keskiarvokuluttajaa vähäisemmäksi sivistykseen ja kulttuuriin liittyvän kulutuksen osalta. Vakioinnin jälkeen suunta pysyy edelleen negatiivisena, mutta se ei ole enää tilastollisesti merkitsevä. Vakioimattomien tulosten perusteella vihreisiin samaistuvat kuluttavat keskiarvoa enemmän sekä *ulkonäköön ja muotiin* että *sivistykseen ja kulttuuriin* viittaaviin kulutuskategorioiden. Tulokset eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä taustamuuttujien vakioinnin jälkeen. Vasemmistoliittoon samastuvat kuluttavat keskiarvoa enemmän *sivistykseen ja kulttuuriin* myös vakioinnin jälkeen. Muiden kategorioiden osalta vihreisiin samastuvat eivät koe kuluttavansa enempää kuin perusjoukko keskimäärin.

Merkille pantavaa tuloksissa on se, että puolueiden väliset erot tasaantuvat taustamuuttujien vakioinnin myötä. Tulokset kuitenkin osoittavat, että koettu kulutus vaihtelee jonkin verran puoluesamastumisen perusteella. Selkein tulos on, että kokoomukseen samastuvat eroavat kulutusasenteiltaan muista. Havainnollistamme tätä vielä tarkastelemalla regressiomallien pohjalta estimoituja ennustearvoja.

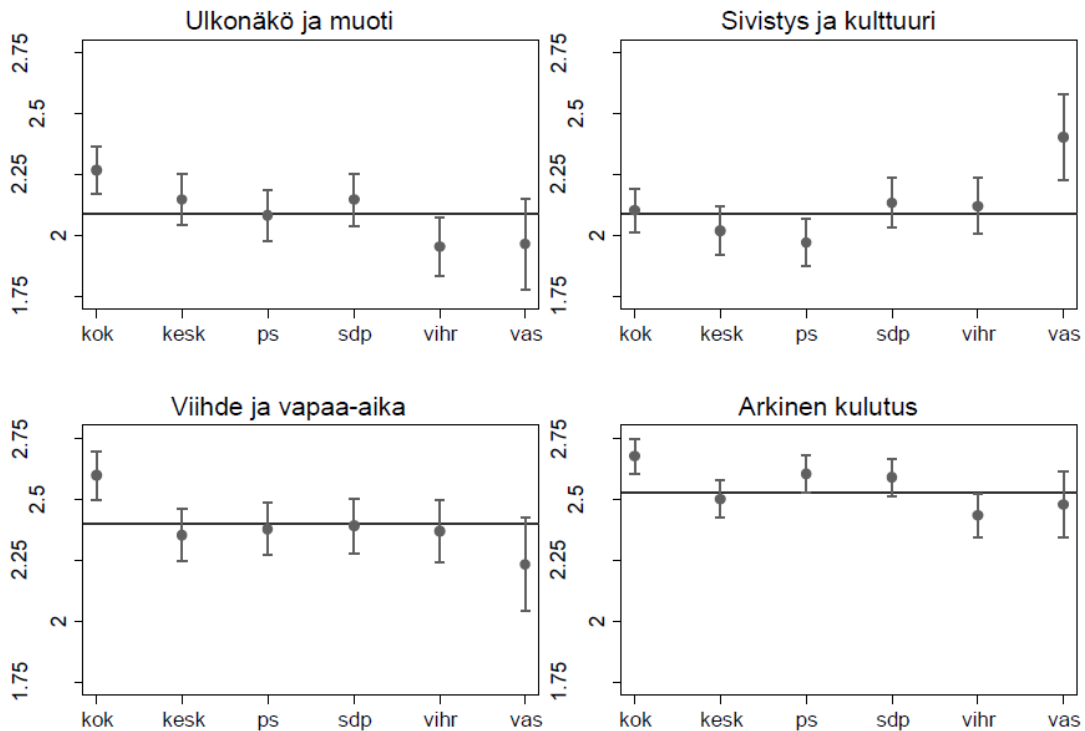

*** p < 0.001; ** p < 0.01; * p < 0.05

Kuvio 1. Puoluesamastuminen ja kulutusasenteet, vakioidut regressiokertoimet puolueittain, merkitsevyystasot, mallien selitysasteet ja 95 % luottamusvälit

Kuviossa 2 esitetyt vakioidut ennustearvot kertovat konkreettisesti sen, kuinka eri puolueisiin samastuvat kokevat kulutuksensa painottuvan eri teemoihin asteikolla 1-5. Kuviossa on myös esitetty puolueiden yhteenlasketut keskiarvoestimaatit (horisontaalinen viiva) jokaisen kulutus kategorian osalta.

Kuviosta havaitaan, että kokoomukseen samastuvat kokevat kuluttavansa keskimäärin enemmän *ulkonäköön ja muotiin* kuin muihin puolueisiin samastuvat. Kokoomukseen samastuvat eivät kuitenkaan eroa tilastollisesti merkitsevästi keskustaan ja SDP:hen samastuvista. *Sivistys ja kulttuuri* -kategorian osalta korostuvat erityisesti vasemmistoliittoon samastuvien korkeaksi kokema kulutus, joka poikkeaa kaikista muihin puolueisiin samastuvista tilastollisesti merkitsevästi. Muiden puolueiden välillä ei voida havaita voimakasta vaihtelua. *Viihteeseen ja elektroniikkaan* viittaava kulutus kategoria erottaa merkitsevästi kaikki muihin puolueisiin samastuvat kokoomukseen samastuvista. Muiden puolueiden välillä erot ovat suhteellisen pieniä, eivätkä poikkeaa satunnaisesta vaihtelusta. Vihreisiin ja vasemmistoliittoon samastuvat eroavat tilastollisesti merkitsevästi kokoomukseen samastuvista *Arkiseen kulutukseen* viittaavan kulutus kategorian kohdalla. Vihreisiin samastuvien kulutuskokemukset poikkeavat tilastollisesti myös perussuomalaisiin samastuvista.

Kuvio 2. Puoluesamastuminen ja kulutusasenteet, vakioidut ennuste-arvot, puoluetason keskiarvot ja 95 % luottamusvälit (1=Kokee kuluttavansa keskimääräistä paljon vähemmän, 5=Kokee kuluttavansa keskimääräistä paljon enemmän)

Arvioitaessa puolueiden välisiä jakolinjoja kulutuksen osalta voidaan tulosten perusteella tehdä kaksi tulkintaa. Kulutuksen osalta puolueiden väliset jakolinjat näyttäisivät asettuvan keskiarvoa enemmän kuluttavien kokoomukseen samastuvien ja keskiarvoa vähemmän kuluttavien vihreisiin sekä vasemmistoliittoon samastuvien välille. Ainoastaan *sivistykseen ja kulttuuriin* viittavaan kulutuksen osalta kyseiset puoluelinjat eivät eroa toisistaan esitetyn kaltaisesti. Toinen merkille pantava asia on, että keskustaan, perussuomalaisiin ja sosiaalidemokraatteihin samastuvien kokemus kulutuksen painottumisesta on hyvin samankaltainen jokaisen kulutuskategorian kohdalla.

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KESKUSTELUA

Artikkelimme lähtökohtana oli ajatus siitä, että poliittisten puolueiden olemassaolo perustuu eri väestöryhmien yhteisten intressien ajamiselle. Tämä tarkoittaa samalla sitä, että eri puolueiden kannattajien väliset jakolinjat näkyisivät kannattajien kulutusasenteiden eriytyemisessä. Mittasimme kulutusasenteita 20 eri väittämällä, joiden pohjalta muodostimme neljä eri kulutusulottuvuutta: 1) ulkonäkö ja muoti, 2) sivistys ja kulttuuri, 3) viihde ja vapaa-aika ja 4) arkinen kulutus.

Tulostemme mukaan poliittisella suuntautumisella on itsenäistä selitysvoimaa vastaajan itsearvioituun kulutukseen. Kokoomukseen samastuvat näyttäisivät erottuvan muista sekä ulkonäköä ja muotia että viihdettä ja vapaa-aikaa koskevan kulutuksen osalta. Heillä on keskimääräistä korkeammat tulot

ja heistä suurin osa on korkeakoulutettuja. Näiden väliin tulevien tekijöiden vakiointi ei kuitenkaan muuta kokoomukseen samastuvien suhteellista eroa muiden puolueiden kannattajiin. Yksi selitys kokoomukseen samastuvien korkeaksi kokemalle kulutukselle voi olla esimerkiksi Veblenin (1992/1899) klasinen näkemys tietoisesti rakennetuista statuseroista eli siitä, miten ylimpiin sosiaaliin asemiin kuuluvat ihmiset pyrkivät jatkuvasti erottautumaan muista kulutuksensa avulla. Kulutus on yksi keskeisimmistä tavoista viestiä, millainen vaikutelma itsestä halutaan antaa ja mihin sosiaaliin ryhmiin halutaan kiinnittyä sekä mistä ryhmistä halutaan erottautua (esim. Bourdieu 1986; Veblen 1992/1899).

Tulosten perusteella vasemmistoliittoon ja osin vihreisiin samastuvat erottuvat voimakkaimmin vähemmän kuluttavina ryhminä. Tulos ei sinänsä ole yllättävä. On hyvin todennäköistä, että muihin puolueisiin verrattuna isompi osa vihreistä ja vasemmistoliiton kannattajista kuuluu erilaisiin kolmannen sektorin kulutuskriittisiin ryhmiin. Tosin tarkempaa tutkimusta eri puolueiden kannattajien kuulumisesta erilaisiin kolmannen sektorin toimijaverkostoihin ei ole. Tiedämme kuitenkin sen, että enemmistö kansanedustajista osallistuu jonkinlaiseen kansalaisjärjestötoimintaan (Sundberg 2008: 79). Voidaan siis olettaa, että juuri vasemmiston ja vihreiden piirissä on muiden puolueiden kannattajia enemmän henkilöitä, jotka ovat kulutuskriittisiä ja siten toimivat kulutuskriittisissä verkostoissa. Tuloksissa huomionarvoista on myös se, että vasemmistoliittoon samastuvat kokevat kuluttavansa kulttuuriin ja sivistykseen keskimääräistä enemmän. Puolueen osalta sivistys- ja kulttuuri ovat vahvasti esillä myös parlamentaarisen politiikan asialistoilla. Tältä osin voidaan sanoa, että suomalaisen puoluekentän muutos näkyykin voimakkaasti juuri vasemmistoliiton osalta. Puolueeseen samastuvissa on nykyisellään paljon koulutettua väestöä, jonka tulot eivät muutoin ole korkeat (ks. Koivula ym. 2015b; Westinen 2015). Tälle porukalle sivistys- ja kulttuuri on kuitenkin tärkeässä asemassa ja se näkyy myös siihen kohdistuvassa kuluttamisessa.

Sosiaalidemokraatteihin, keskustaan ja perussuomalaisiin samastuvat vastaajat poikkeavat kaikilla neljällä kulutusulottuvuudella hyvin vähän toisistaan. Etenkään perussuomalaisen asema kahden perinteisen, maaseutua sekä työväestöä edustavan, puolueen rintamassa ei ole sinänsä yllättävää, kun pohditaan viimeaikaista keskustelua puolueiden keskenään jakamista liikkuvien äänestäjien massasta (esim. Borg ym. 2015). Tämä voi näkyä myös puoluesamastumisen kohdalla. Toisaalta puolueiden vahva rintamalinja ja etenkin SDP:n paikka siinä on yllättävää, varsinkin kun huomioidaan aikaisemmat tutkimukset esimerkiksi puolueiden kannattajien mielipiteistä hyvinvointivaltiota kohtaan. Niissä on tuotu esille se, että puolueiden kannattajat eroavat toisistaan etenkin tuloerojen tasaamiseen liittyvien kysymysten kohdalla (esim. Forma 1999; Kallio 2010). Toisaalta hyvinvointivaltiomielipiteet eivät välttämättä kerro juurikaan kulutusasenteisiin vaikuttavista elämäntavoista.

Tutkimusasetelmamme ei ole täysin ongelmaton ja se pitää huomioida tulosten tulkinnassa sekä jatkotutkimuksissa. Tarkastelussamme yksilön poliittinen kanta huomioitiin vain puoluesamastumisena, jolla on osoitettu olevan vahva yhteys lopulliseen äänestyspäätökseen (vrt. Knoke 1990: 31; Paloheimo 2003), mutta emme silti voi olla varmoja vastaajien aktiivisesta kansalaistoiminnasta. Myös kulutusta koskevien asenteiden tarkasteluun liittyy

joitakin epävarmuustekijöitä. Emme esimerkiksi mitanneet toteutuneen kulutuksen kohdistumista eri hyödykkeisiin objektiivisten mittareiden avulla. Jatkotutkimuksessa olisikin tärkeää tarkastella sitä, miten toteutunut kulutus on yhteydessä vastaajan omaan arvioon kulutuksesta ja mikä on poliittisen kannan vaikutus kotitalouksien todellisessa rahankäytössä.

Tutkimus rakentui poikkileikkausaineiston varaan, joten muuttuvien kulutusasenteiden sekä murroksessa olevan poliittisen kentän valossa vahvemmat johtopäätökset edellyttävät ajallisia vertailuja. Poikkileikkausaineistolla ei myöskään pystytä täysin luotettavasti selvittämään kausaalisuhteita. Tulkin- taongelmistaan huolimatta tulokset osoittavat kuitenkin hyvin sen, että poliittinen suuntautuminen on monin tavoin läsnä yhteiskuntaelämässä. Kulutustutkimuksen kentällä ei ole aiemmin huomioitu poliittisen suuntautumisen merkitystä yksilötasolla. Näiden kahden tekijän tutkiminen on tärkeää nykytilanteessa, koska kulutus on keskeisessä asemassa yksilöiden identiteettien rakennusaineena ja toisaalta poliittinen järjestelmä on monella tapaa murroksessa.

Uusien yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkastelussa olisi tärkeää huomioida, että poliittinen puolue on nykymuodossaan huomattavasti moniulotteisempi ilmiö kuin esimerkiksi Weberin alkuperäisissä ajatuksissa. Se on uppoutunut moniin eri instituutioihin ja se vaikuttaa myös yksilövalintojen taustalla. Poliittisen suuntautumisen suoria vaikutuksia on ehkä hankalampi tunnistaa, mutta sillä on merkitystä yhä keskeisempään asemaan nousseen kulutuksen analyysissa. Jatkotutkimuksessa tulemme tarkemmin analysoimaan, millaisia sosiaalisia verkostoja eri puolueiden kannattajilla ja jäsenillä on. Verkostotarkastelujen avulla pystymme myös paremmin ymmärtämään, miten eri puolueiden jäsenet ja kannattajat ovat tekemisissä esimerkiksi eri kansalais- tai etujärjestöjen kanssa ja miten tämä vaikuttaa heidän poliittisten mielipi- teiden muodostumiseen.

LÄHTEET

- Apunen, Matti & Haavisto, Ilkka & Sipola, Johanna & Toivonen, Sarianna (2015) Ken on maassa jämäkin? EVAn Arvo- ja asennetutkimus 2015. Helsinki: Eva.
- Berelson, Bernard R. & Lazarsfeld, Paul F. & McPhee, William N. (1954) Voting: A Study of Opinion Formation in a Presidential Campaign. Chicago: University of Chicago Press.
- Bourdieu, Pierre (1984) Distinction. A Social critique of the judgement of taste. Cambridge: Harvard University Press.
- Bourdieu, Pierre (1986) 'The forms of capital', Teoksessa John Richardson (toim.) Handbook of Theory and Research for the sociology of education. New York: Greenwood Press, 241–258.
- Borg, Sami (2015) 'Ajaako yleisdemokratia etuamme?', Tieto & Trendit – talous ja hyvinvointikatsaus 1/2015, 46–50.

- Borg, Sam & Kestilä-Kekkonen, Elina & Westinen, Jussi (2015) *Demokratiaindikaattorit 2015*.
- Bäck, Maria & Kestilä-Kekkonen, Elina (2013) 'Sosiaalinen pääoma ja poliittinen osallistuminen Suomessa', *Politiikka*, 55(2): 59–72.
- Campbell, Angus & Converse, Phili & Milner, Warren & Stokes, Donald (1960) *The American Voter*. New York: Wiley.
- Dalton, Russell J. (2002) 'The Decline of Party Identifications', Teoksessa Russell J. Dalton & Martin P. Wattenberg (toim.) *Parties Without Partisans: Political Change in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press, 19–36.
- EVA:n kansallinen asennetutkimus 2015 [elektroninen aineisto]. FSD3001, versio 1.0 (2015-03-18). Helsinki: Taloustutkimus [aineistonkeruu], 2015. Helsinki: Elinkeinoelämän valtuuskunta [tuottaja], 2015. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2015.
- Featherstone, Mike (2007) *Consumer Culture and Postmodernism* (2th edition). Los Angeles: Sage.
- Forma, Pauli (1999) *Interests, Institutions and the Welfare State*. Helsinki: Stakes.
- Forma, Pauli & Kallio, Johanna & Pirttilä, Jukka & Uusitalo, Roope (2007) *Kuinka hyvinvointivaltio pelastetaan? Tutkimus kansalaisten sosiaaliturvaa koskevista mielipiteistä ja valinnoista*. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Firat, Fuat & Dholakia, Nikhilesh (2003) *Consuming People: From Political Economy to Theatres of Consumption*. New York: Routledge.
- Gilg, Andrew & Barr, Stewart & Ford, Nicholas (2005) 'Green consumption or sustainable lifestyles? Identifying the sustainable consumer', *Futures* 37(6): 481–504.
- Goldstein, Sidney (1960) *Consumption patterns of the aged*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Goren, Paul (2005) 'Party identification and core political values', *American Journal of Political Science* 49(4): 882–897.
- Greene, Steven (2004) 'Social Identity Theory and Party Identification', *Social Science Quarterly* 85(1): 136–153.
- Grönlund, Kimmo & Westinen, Jussi (2012) 'Puoluevalinta', Teoksessa Borg, Sami (toim.) *Muutosvaalit 2011*. Helsinki: Oikeusministeriö, 156–188.
- Heidar, Knut (2004) 'Parties and party systems', Teoksessa Heidar, Knut (toim.) *Nordic politics. Comparative perspectives*. Oslo: Universitetsforlaget, 40–59.

- Jæger, Mads Meier (2008) 'Does left-right orientation have a causal effect on support for redistribution? Causal analysis with cross-sectional data using instrumental variables', *International Journal of Public Opinion Research* 20(3) 363–374.
- Kallio, Johanna (2010) *Hyvinvointipalvelujärjestelmän muutos ja suomalaisten mielipiteet 1996–2006*. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia, 108.
- Kallio, Johanna & Kangas, Olli & Niemelä, Mikko (2015) 'Tuloero- ja maahanmuuttoasenteet erottavat suomalaiset muista pohjoismaalaisista', Teoksessa Matti Apunen, Ilkka Haavisto, Johanna Kallio, Olli Kangas, Pentti Kiljunen, Mikko Niemelä & Ville Pernaa (toim.) *Politiikan sekahaku – Mitkä asiat yhdistävät ja erottavat puolueita*. Helsinki: Unigrafia Oy, 47–69.
- Kangas, Olli (1986) *Luokkaintressit ja hyvinvointivaltio*. Julkaisuja D-84. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulu.
- Kestilä-Kekkonen, Elina (2009) 'Osallistumattomuutta ja korkeaa luottamusta: suomalaisten nuorten aikuisten suhde puolueisiin 2000-luvulla', *Politiikka* 55(2): 96–106.
- Kestilä-Kekkonen, Elina (2013) 'Puoluedemokratian haasteet Euroopassa: Syrjäyttävätkö uudet poliittisen osallistumisen muodot edustuksellisen demokratian?' Teoksessa Tuomas Forsberg & Tapio Raunio (toim.) *Politiikan muutos*. Vastapaino: Tampere, 41–76.
- Knoke, David (1990) *Political Networks. The Structural Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Koivula, Aki & Räsänen, Pekka & Sarpila, Outi (2015a) *Suomi 2014 – kulutus ja elämäntapa: Tutkimuslause ja aineistojen 1999–2014 vertailua*. Turku: University of Turku / Department of Social Research.
- Koivula, Aki & Räsänen, Pekka & Saarinen, Arttu (2015b) *Puolueiden kannatus eri väestöryhmissä ja yhteiskunnallinen vaikutusvalta*. *Tieteessä tapahtuu* 5/2015, 28–32.
- Mahlamäki, Hanna (2015) *Me suomalaiset emme ole aikoihin jakaneet samaa todellisuutta*. Helsingin sanomat, 23.4.2015. <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1429674339104>, haettu 9.2.2015.
- Martikainen, Pekka & Martikainen, Tuomo & Wass, Hanna (2005) 'The effect of socioeconomic factors on voter turnout in Finland: a register based study of 2.9 million voters', *European Journal of Political Research* 44(5): 645–669.
- Mickelsson, Rauli (2007) *Suomen puolueet. Historia, muutos ja nykypäivä*. Tampere: Vastapaino.

- Neumayer, Eric (2004) 'The environment, left-wing political orientation and ecological economics', *Ecological Economics* 51(3-4): 167-175.
- Nieuwbeerta, Paul & De Graaf, Dirk (1999) 'Traditional Class Voting in Twenty Postwar Societies.', Teoksessa Geoffrey Evans (toim.) *The End of Class Politics? Class Voting in Comparative Context*. New York: Oxford University Press, 23-58.
- Niemelä, Mikko (2005) Tulot, kulutus ja toimeentulo. Tutkimuksia pienituloisuuden ja kulutuksen välisistä yhteyksistä. *Annales Universitatis Turkuensis C:229*. Turun yliopisto: Turku.
- Oksanen, Annukka (2015) Helsingin punavihreä kupla on heiveröinen verrattuna Kööpenhaminaan. *Helsingin sanomat*, 23.6.2015. <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1434942142679>, haettu 9.2.2015.
- Paloheimo, Heikki (2003) 'Miten äänestäjät valitsevat puolueen?', *Politiikka* 45(3): 175-193.
- Paloheimo, Heikki (2008) 'Ideologiat ja ristiriitautuvuudet', Teoksessa Heikki Paloheimo & Tapio Raunio (toim.) *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. Porvoo: WSOY, 61-83.
- Paloheimo, Heikki & Raunio, Tapani (2008) 'Puolueiden rooli ja tehtävät demokratiassa', Teoksessa Heikki Paloheimo & Tapio Raunio (toim.) *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. Porvoo: WSOY, 11-24.
- Paloheimo, Heikki (2014) 'Politiikan pitkät syklit ja poliittisen kentän uusjako', *Politiikka* 56(1): 15-28.
- Papageorgiou, Achillefs (2011) *Spatial Model Analysis of Party Policy Strategies. Insights of Deterministic and Probabilistic Voting with 'Biased' Voters: Applications to Finland*. Tampere: University Press.
- Persson, Mikael & Wass, Hanna & Oscarsson, Henrik (2013) 'Generational effect in turnout in the Swedish parliamentary elections 1960-2010', *Scandinavian Political Studies* 36(3): 249-269.
- Pullinen, J. (2015) Helsingin punavihreä kupla, tästä siinä on kyse. *Helsingin sanomat*, Nyt-liite, 20.4.2015. <http://nyt.fi/a1305948147996>, haettu 9.2.2015.
- Rahkonen, Juho (2011) 'Perussuomalaisten ruumiinavaus. Onko työväen protestipuolueen kannatus saavuttanut vielä ylärajaansa?', *Politiikka* 76(4): 425-435.
- Riihelä, Marja (2010) Arvonlisäveroreformien tulonjakovaikutukset. Muistio Valtiovarainministeriön verotyöryhmälle 1.2.2010.
- Rowntree, Benjamin Seebohm (1901) *Poverty: A study of town life*. Macmillan, 19.

- Räsänen, Pekka (2000) 'Kulutusvalintojen postmodernit piirteet ja rakenteelliset reunaehdot', *Sociologia* 37(3): 228–242.
- Räsänen, Pekka (2003) *In the Twilight of Social Structures: A Mechanism-Based Study of Contemporary Consumer Behaviour*. *Annales Universitatis Turkuensis Ser.B* 263. University of Turku: Turku
- Räsänen, Pekka (2004) 'Homo economicus ja homo sociologicus yksilön toiminnan jäsenystapoina', Teoksessa Räsänen, Pekka & Ruonavaara, Hannu & Kantola, Ismo (toim.) *Kiistoja ja dilemmoja – sosiologisen keskustelun vastakkainasetteluja*. Turku: Kirja Aurora, 35–53.
- Sarpila, Outi (2012) "'I am not Spending on my Appearance!" Examining Self-Evaluated Low Level Consumers of Clothing and Beauty Care in Finland, 1999-2009', *International Review of Social Research* 2(2): 53–72.
- Sundberg, Jan (2008) 'Puolueiden organisaatiot ja suhteet etujärjestöihin' Teoksessa Paloheimo, Heikki & Raunio, Tapio (toim.) *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. Porvoo: WSOY, 27–59.
- Stolle, Dietlind & Micheletti, Michele (2013) *Political consumerism: Global responsibility in action*. Cambridge University Press.
- Tabachnick, Barbara G. & Fidell, Linda S. (2001) *Using Multivariate Statistics*. New York: Harper & Row.
- Therborn, Göran (1991) 'Cultural Belonging, Structural Location and Human Action', *Acta Sociologica* 34(3): 177–191.
- Valen, Henry & Rokkan, Stein (1974) 'Norway: conflict structure and mass politics in a European periphery', Teoksessa Richard Rose (toim.) *Electoral Behaviour. A Comparative handbook*. New York: Free Press, 315–370.
- Veblen, Thorstein (1992, alkuperäinen 1899) *The theory of the leisure class*. New Brunswick: Transaction publishers.
- Verba, Sidney & Lehman Schlozman, Kay & Burns, Nancy (2005) 'Family Ties: Understanding the Intergenerational Transmission of Political Participation', Teoksessa Alan S. Zuckerman (toim.) *The Social Logic of Politics*. Philadelphia: Temple University Press, 95–117.
- Wass, Hanna (2007) 'Generations and Socialization into Electoral Participation in Finland', *Scandinavian Political Studies* 30(1): 1–19.
- Whiteley, Paul (2011) 'Is the party over? The decline of party activism and membership across the democratic world', *Party Politics* 17(1): 21–44.
- Weatherford, Stephen M. (1982) 'Interpersonal Networks and Political Behavior', *American Journal of Political Science* 26(1): 117–143.

- Weber, Max (2009, alkuperäinen 1920) 'Class, status, party', Teoksessa Garth, H. & Wright Mills, C. (toim.) *From Max Weber: Essays in Sociology*. New York: Routledge, 180–195.
- Westinen, Jussi (2015) 'Cleavages – Dead and Gone? An Analysis of Cleavage Structure and Party Choice in Contemporary Finland', *Scandinavian Political Studies* 38(3): 277–300.
- Wilska, Terhi-Anna (2002) 'Me–A Consumer? Consumption, Identities and Lifestyles in Today's Finland', *Acta Sociologica* 45(3): 195–210.
- Wilska, Terhi-Anna (2005) 'Nuoret kuluttajat – samanlaisia vai erilaisia?', Teoksessa Wilska, Terhi-Anna (toim.) *Erilaiset ja Samanlaiset. Nuorisobarometri 2005*. Helsinki: Yliopistopaino.

LIITTEET

Liite 1

Taustamuuttujat	Keskusta	Kokoo- mus	Perus-suo- malaiset	SDP	Vihreät	Vasem- misto- liitto	Kaikki	
	%	%	%	%	%	%	n	%
<i>Sukupuoli</i>								
Mies	54	57	68	45	29	55	586	52
Nainen	46	43	32	55	71	46	537	48
<i>Asumisympäristö</i>								
Taajama	62	87	75	86	89	89	880	80
Maaseutu	38	13	25	14	11	11	222	20
<i>Kotitaloustyyppi</i>								
1 hlö	14	17	24	29	27	23	241	22
2 hlö	45	45	36	46	32	39	462	41
Yli 2 hlöä	41	38	40	26	41	38	415	37
<i>Ammattiasema</i>								
Ylempi toimihen- kilö	24	41	9	34	34	23	247	25
Alempi toimihen- kilö	21	23	18	34	34	25	249	25
Työntekijä	42	20	63	48	28	50	408	41
Yrittäjä	13	16	9	2	4	1	88	9
<i>Työssäkäynti</i>								
Työssä	59	63	60	53	64	45	661	59
Ei työssä	41	37	40	47	36	55	460	41
<i>Koulutus</i>								
Perusaste	12	6	19	17	6	16	135	12
Keskiaste	62	49	72	62	36	48	620	57
Korkea-aste	26	45	10	21	58	36	339	31
Keski-ikä	49	46	44	52	38	45	46	
Nettotulot / kk	1 831 €	2 272 €	1 631 €	1 797 €	1 719 €	1 404 €	1 841 €	

Liite 2

	Ulkonäkö ja muoti	Sivistys ja kulttuuri	Viihde ja vapaa-aika	Arkinen kulutus
<i>Puoluesamastuminen</i>				
Kokoomus	0.236*** (0.071)	0.061 (0.067)	0.348*** (0.074)	0.169** (0.052)
Keskusta	0.123 (0.074)	-0.026 (0.070)	0.099 (0.077)	-0.014 (0.055)
Perussuomalaiset	0.050 (0.074)	-0.078 (0.070)	0.118 (0.077)	0.089 (0.054)
SDP	0.120 (0.074)	0.080 (0.070)	0.137 (0.077)	0.068 (0.055)
Vihreät	-0.093 (0.080)	0.068 (0.076)	0.110 (0.084)	-0.084 (0.059)
Vasemmistoliitto	-0.071 (0.108)	0.353*** (0.101)	-0.026 (0.112)	-0.041 (0.079)
<i>Taustamuuttajat</i>				
Ammattiasema (<i>Ylempi toimihenkilö -> Alempi toimihenkilö -> Työntekijä -> Yrittäjä</i>)	-0.024 (0.029)	-0.062* (0.027)	-0.05 (0.030)	-0.035 (0.021)
Koulutustaso (<i>Perusaste -> Keskiaste -> Korkeaste</i>)	0.052 (0.030)	0.182*** (0.029)	0.001 (0.032)	0.067** (0.022)
Sukupuoli (<i>Nainen vs mies</i>)	0.353*** (0.044)	-0.066 (0.041)	-0.060 (0.046)	-0.085** (0.032)
Pääasiallinen toiminta (<i>Työtön vs Työssä</i>)	0.071 (0.053)	0.025 (0.050)	0.126* (0.055)	0.176*** (0.039)
Asuinalue (<i>Kaupunki vs maaseutu</i>)	-0.165** (0.054)	0.010 (0.051)	-0.218*** (0.056)	0.003 (0.040)
Kotitalouden koko (<i>1 hlö -> 2 hlöä -> 3hlöä</i>)	0.068* (0.030)	-0.030 (0.028)	-0.110*** (0.031)	0.163*** (0.022)
Nettotulot (100€/kk) (<i>Jatkuvana</i>)	0.005* (0.002)	0.004* (0.002)	0.012*** (0.002)	0.011*** (0.002)
Ikä (10 vuotta) (<i>Jatkuvana</i>)	-0.507* (0.243)	-0.689** (0.228)	-1.429*** (0.252)	0.319 (0.178)
Vakiotermi	1.433*** (0.190)	1.908*** (0.179)	2.964*** (0.198)	1.781*** (0.140)
Havainnot	1,104	1,104	1,104	1,104
R2	0.125	0.145	0.157	0.237

Keskivirheet suluissa

*** p<0.001, ** p<0.01, * p<0.05

KIRJOITTAJAT

VTM Aki Koivula työskentelee tohtorikoulutettavana taloussosiologian oppiaineessa Turun yliopistossa. akjeko@utu.fi

VTT Pekka Räsänen on taloussosiologian professori Turun yliopistossa. pekka.rasanen@utu.fi

VTT, dosentti Arttu Saarinen toimii yliopisto-opettajana taloussosiologian oppiaineessa Turun yliopistossa. aosaar@utu.fi